

ใบความรู้ที่ ๗ เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้ดนตรีได้รับการยอมรับ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง นำเสนอและอภิปรายผลงานการออกแบบการแสดงดนตรี
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ดนตรีเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติที่เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับคนในสังคม การสร้างสรรค์งานดนตรีมีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าบางช่วงสมัยดนตรีอาจได้พบกับภาวะวิกฤติ แต่ก็สามารถดำรงคุณค่าให้อยู่คู่สังคมในปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ โดยจะกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับจากสังคม และปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับจากบุคคล ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับจากสังคม

๑. ปัจจัยด้านความเจริญทางวัฒนธรรม

ดนตรีมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อวัฒนธรรมของชาติ ในอดีตประเทศไทยมีการนำดนตรีไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางประเพณีต่าง ๆ ทั้งในพระราชพิธี และพิธีกรรมต่าง ๆ ของประชาชน เช่น ในอดีตเมื่อสมเด็จพระบรมราชินีทรงมีพระประสูติกาลเป็นพระราชธิดาก็จะมีการบรรเลงวงปี่พาทย์ เป็นต้น (สุนทราภรณ์ นิมเนตติพันธ์ และคณะ, ๒๕๕๑)

สำหรับกิจกรรมทางประเพณีของประชาชนจะมีการนำวงดนตรีไปบรรเลงเป็นส่วนหนึ่งของงานนั้น เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานทำขวัญนาคน งานมงคลสมรส งานวันเกิด งานสมโภชเฉลิมฉลองต่าง ๆ งานเทศกาลตามประเพณี งานศพ เป็นต้น ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันทำให้คนไทยมีความรัก ความผูกพัน กับวิถีชีวิตและประเพณีไทย มีความคิดและมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีจนเกิดความรู้สึกว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยเฉพาะดนตรีไทยที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของไทยได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันทุกประเทศในโลกต่างมีงานศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังที่พบเห็นได้เสมอในงานสำคัญต่าง ๆ เช่น ในการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ประเทศที่เป็นเจ้าภาพจะแสดงออกอย่างชัดเจนในการนำศิลปวัฒนธรรมของชาติตนมาแสดงเพื่ออวดให้ชาวโลกได้ชื่นชม สะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมซึ่งประเทศไทยก็เช่นเดียวกันเมื่อได้รับหน้าที่เป็นประเทศเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศหรืองานต้อนรับอาคันตุกะจากต่างประเทศรัฐบาลไทยก็จะนำศิลปะการแสดงประเภทต่าง ๆ และการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยมาจัดแสดง

๒. ปัจจัยด้านความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้งานดนตรีกลายมาเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมอย่างกว้างขวาง ซึ่งเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อนำมาใช้พัฒนางานดนตรีให้คนในสังคมเข้าถึงดนตรีได้ง่ายมากขึ้นนั้น เกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อโทมัส อัลวา เอดิสัน (Thomas Alva Edison) นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันได้

คิดประดิษฐ์เครื่องบันทึกเสียงขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๐ วงการดนตรีทั้งไทยและสากลก็นำเครื่องบันทึกเสียงดังกล่าวมาสร้างสรรค์งานดนตรี บันทึกเสียงเพลง เสียงขับร้อง เสียงปราศรัยและข้อมูลเสียงต่าง ๆ ไว้เป็นสมบัติให้ชนรุ่นหลัง ซึ่งนักเรียนสามารถนำมาใช้ศึกษาหาความรู้ได้มาจนถึงปัจจุบัน

๓. ปัจจัยด้านค่านิยมและการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย

ค่านิยมของสังคมไทยที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาซึ่งงานดนตรีก็เช่นเดียวกันงานดนตรีสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยได้ โดยในอดีตพระมหากษัตริย์ไทยทรงถือเป็นพระราชกรณียกิจประการหนึ่งที่ทรงส่งเสริมงานดนตรีของชาติให้เจริญรุ่งเรือง บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่มีค่านิยมในการส่งเสริมดนตรีไทย มีการพัฒนางานดนตรีและอุปถัมภ์นักดนตรี ส่วนในหมู่ประชาชนก็มีค่านิยมในการนำงานดนตรีไทยไปบรรเลงเป็นส่วนหนึ่งของงานต่าง ๆ ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล

แม้ในปัจจุบันระบบสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โครงสร้างทางวัฒนธรรมก็เปลี่ยนแปลงไป แต่ค่านิยมของคนไทยที่มีต่อดนตรียังคงอยู่ รัฐบาลไทยยังสนับสนุนและทำนุบำรุงดนตรีโดยเฉพาะดนตรีไทยอยู่เสมอ เช่น การจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตนักดนตรีไทย มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ได้เปิดการศึกษาวิชาเอกดนตรี ระดับโรงเรียนทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการจัดรายวิชาดนตรีให้ผู้เรียนได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติดนตรี ผู้เรียนจึงมีค่านิยมที่ดีต่อดนตรีไทย ทำให้คนรุ่นใหม่เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเรียนรู้และใช้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

ตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนดนตรีให้เข้ากับยุคสมัยและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น เมื่อวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเข้ามาแพร่หลายในสังคมไทยจึงเกิดวงแตรวง โดยมีการนำเพลงไทยมาบรรเลงด้วยวงแตรวงเป็นจำนวนมาก และเมื่อสังคมไทยนิยมฟังเพลงที่บรรเลงด้วยวงดนตรีสากล ศิลปินดนตรีจึงนำเพลงไทยมาขับร้องเนื้อเต็มและบรรเลงด้วยวงดนตรีสากลเป็นศิลปะผสมผสาน รวมทั้งบางส่วนก็ได้พัฒนาไปเป็นเพลงลูกทุ่ง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้มีการนำดนตรีไทยและดนตรีสากลมาผสมผสานบรรเลงเข้าด้วยกันจนได้รับความนิยมชมชอบจากผู้ฟัง ในขณะเดียวกันก็ยังมี การนำเครื่องดนตรีชาติต่าง ๆ มาบรรเลงประกอบเพลงไทย เช่น กุ๋เจิง ซอเอ๋อหู เป็นต้น ดังนั้น ในปัจจุบันดนตรีในประเทศไทยจึงมีทั้งดนตรีไทยเดิม ดนตรีสากล และดนตรีไทยสากลในสังคม

๔. ปัจจัยด้านการสืบทอดดนตรีของศิลปิน

ในอดีตการสืบทอดดนตรีของศิลปินดนตรีจะเป็นการเรียนรู้ในสำนักดนตรี มีครูเป็นศูนย์กลางของความรู้ มีสำนักดนตรีที่เจ้านาย ข้าราชการหรือผู้มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจอุปถัมภ์ ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ครูดนตรีรุ่นเก่าตัวเองไปเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในสถานศึกษาต่าง ๆ การสืบทอดดนตรีไทยพัฒนาให้สอดคล้องกับการก้าวไปของโลกสมัยใหม่ โดยได้เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาแทนที่การศึกษาในวังหรือในวัดเหมือนในอดีต ขณะเดียวกัน นักเรียนที่เรียนใน

โรงเรียนและก้าวเข้าสู่การเรียนดนตรีในระดับปริญญาตรีปริญญาโทและปริญญาเอก ก็ได้กลับเข้ามาเป็นมาเป็นครูอาจารย์ร่วมกับครูผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยและมาเป็นครูสอนดนตรีให้แก่นักเรียนรุ่นต่อ ๆ มา ระบบการสืบทอดดนตรีไทยที่กล่าวมา ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสรียนดนตรีไทยกันอย่างกว้างขวาง มีตำราเรียนดนตรี เครื่องดนตรีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิชาการดนตรีไทยดำรงอยู่คู่กับสังคมและวัฒนธรรมไทยต่อไป

ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับจากบุคคล

๑. บทเพลงมีจังหวะทำนองและเนื้อหาที่ไพเราะ
๒. นักดนตรีบรรเลงได้ไพเราะซาบซึ้งใจ
๓. ผู้ขับร้องมีน้ำเสียงดี ไพเราะเหมาะสมกับบทเพลง
๔. การแสดงดนตรีมีความสนุกสนาน น่าสนใจ
๕. บทเพลงมีเอกลักษณ์ เช่น จังหวะ และทำนองเพลง
๖. บทเพลงมีความทันสมัย เข้ากับกลุ่มผู้ฟัง

แหล่งอ้างอิง

ราลิสศ วงศ์ศิลปกุล และ ศิริรัตน์ วุฒิสกุล. (๒๕๕๓). *ดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓*. กรุงเทพฯ:

บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์ และคณะ. (๒๕๕๑). *คู่มือครูดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓*. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด.

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....